

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Quæst. I. De donis supernaturalibus, in quibus Angeli ex parte actus primi
ad operandum creati à Deo sunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

DISPUTATIO III.

De iis que Angelis in creationis physico instanti adfuerunt.

MULTA disputationi huic Theologica, cuiusque questionibus præmittenda essent de speciebus impressis Angelorum, undeque, & quando, & quorum obiectorum eas naturaliter habeant: ac insuper de naturalibus eorum cognitionibus, nisi ea pure philosophica essent, sicut reliqua que idcirco tomo secundo controuersarum philosophicarum controuersia uictima de Angelis disputauimus. In præsentia ergo ea solum disputanda sunt, que præter naturalia, ad uiam statum Angelis, indebitè omnino, ac super naturæ debitum, eis sunt à Deo ornata, ut æternam beatitudinem mereri de condigno, demereri que poterint, atque ea item quibus fuerint de facto promeriti, vel que & si naturalia, ad merendum, demerendumque necessaria sint, ut libertas, atque exercitium ipsius, prius autem de habitualibus deinde de actualibus donis, ac de iure de libertatis exercitio in instanti illo primo, meritoque subinde, ac demerito pro instanti eodem agemus.

QVÆSTIO I.

De donis supernaturalibus, in quibus Angeli ex parte actus primi ad operandum creati à Deo sunt.

Ona supernaturalia hæc diuisimus in ea, quæ à Deo, nil creatura rationali, ac in re præsentia, Angelo cooperante, se ad illa disponendo, vel quouis alio, quam receptiuo modo concurrente infunduntur: atque in ea ad quæ recipienda sese, Angeli, aut quæuis alia creatura rationalis disponit vel aliquo, alio modo concurrunt, præterquam donorum receptione, ut, etsi non dispositiue, & meritorie, alii materia apte appositione ad prædestinationem suam, & auxilij efficacem, cuiusque, quia talis, liberam, ac prorsus liberalem, & omnino gratuitam donationem à Deo prædestinati concurrunt. Similiter auxilij huius efficacis donatione, opera erant bona, ex ipso à nobis effecta donare Deus, & vere dicitur, scilicet in radice congruæ uocationis, ut sapientia Augustini phrasè, & explicatione docemus, & hæc quidem ita à Deo donantur, ut se solo, ac sine nobis amplius, quam receptiue concurrentibus, donari à Deo nequeant, ut de se patet. Prima uero alia supernaturalia dona, etsi, sine nobis plus aliquid, quam receptiue concurrentibus donari à Deo absolute possint, tamen etiam amplius concurrentibus nobis, & idem de Angelis esto, possunt à Deo donari, ut patet in gratia habituali & gratum formaliter faciente, ac reliquis per se infusis supernaturalibus donis, & auxiliis entitatis sumptis, quæ nihil nobis ultra eorum receptionem apponentibus à Deo sæpe donantur, ut in baptismo paruulorum cernitur: quibus, & gratia, & fidei, spei, & charitatis habitus à Deo infunduntur, adultis uero tam extra, quam intra sacramenta, nec gratia nec supernaturales illi habitus deferuntur, nisi præscriptam dispositionem ex Dei auxiliantis gratia de suo uicinius apponant. Duo igitur examinanda hic erunt. Primum: an in instanti creationis suæ præfata supernaturalia

Christoph. de Ortega de Deo Pno. Tomus II.

doni Angeli omnes à Deo receperint: secundum an, uel receptionem, plus aliquid uoluntatis propriæ arbitrio de suo posuerint, quo se disposuerint, uel aliquo alio modo, ut ea à Deo donarentur, concurrerint.

CERTAMEN I.

Habitibus supernaturalibus, & auxiliante gratia ornati Angeli in primo sue creationis instanti extiterunt.

Prima sententia docet: Angelorum nullam gratia sanctificantem, ac subinde eam consequentibus supernaturalibus donis, & habitibus ornatum in primo sue creationis instanti extitisse, etsi boni postmodum esse fuerint ornati. Sic censent Hugo Victorinus. 1. de sacrament. p. 1. c. 19. & 12. Rupert. 1. de Trinit. c. 16. Magister in 2. dist. 3. 4. & expressius 3. c. 2. Bona. dist. 4. a. 1. q. 2. Ricardus. 2. 2. q. 2. Argent. q. 1. a. 2. Bassoli. q. 1. a. 1. Egida. q. 1. a. 4. Antihodoren. 2. Hom. tract. 1. c. 1. Henric. quodl. 4. p. 10. sub med. Marfil. in 2. q. 4. a. 1. Alex. Alenc. 1. p. q. 19. m. 2. id quod probabile reputat Gabriel in. 4. d. 5. q. 1. a. 2. vi. & eius oppositum: Scotus uero præfata. d. 5. q. 5. i. 5. Ad inquirendum, anceps hæret: sicuti, & in eo, an demones in uia ante lapsum fuerint: sicuti, & in eo, an huius sententiæ fundamenta à ratione, non tam absolute, tam hanc conclusionem probant: quam aliam: nempe, non nisi ex meritis suæ propriæ operationis, ex Dei auxilio gratiam, & reliqua dona, ipsam consequentia, obtinuisse, quod erit postea examinandum: & an inde bene inferant dari à Deo non potuisse, in primo instanti creationis, se ipsis ex meritoria dispositione fuerint donata: quod ex dicendis, q. 3. subtilius & clarius, quam hæcenus ab scholasticis, examinabitur. Cæterum ab auctoritate præsentem conclusionem probant ex Ioanni. Papa. c. 16. q. 2. dolet (inquit de diabolo) & erubescit charitatem, quam in calo nequit habere, homines conseruantes ex lutea materia tenere in terra, non ergo habuit charitatem, quam non potuit Gregorius. 32. Moral. c. 2. 5. alias. 18. editionis Paris. anno 1572. id Ezechiel. 28. Aurum quoque decoris tui, & foramina tua in die qua conditus es præparata sunt: ita de lucifero Angelorum ornamento exponit. Huius lapidis foramina præparata sunt: quia uidelicet capax charitatis est conditus: quasi repleti uoluisse, stantibus Angelis, tanquam positis in Regis ornamento lapidibus, potuissent inherere. Sub inferius. Habuit ergo lapis iste foramina: sed per superbia uitium charitatis auro non sunt repleti: cui expositioni Patres, & interpretes alij consentiunt approbati à nostris Gaspare Sanchez, & Cornelio à lapide, ad eum locum.

2. Et quamuis hæc de malis Angelis, in eorum capite lucifero dicantur, cum tamen in instante creationis, nondum mali, & demones erant, à bonis discreti, sed conditionis cum his communis, idem ipsum de bonis Angelis in hac q. uidentur Patres censere. Verum hæc actum charitatis, ut summum, non habitum Angelis malis negari. Secundo: nullam negant, sed cum perseverantia, seu perseverantem. Illud enim sonat uerbum illud tenere (iuxta id tene quod habes, ne alius accipiat &c.). Quod primo loco de hominibus dicitur à Ioanni. Papa. & contraponitur illi habere, quod Angelo negatur, imo, & contraponitur tatem habere, seu conseruandi, potentiam non quidem absolute, & antecedens, sed demones uicio, & inertia consequens negatur, quemadmodum Discipulis exprobrans Dominus aiebat. Non potuistis una hora uigilare mecum, & hispane dicere de eo, qui negligentia, magnæque fortune abusu eam amittit. El no pudo cōseruarse en su fortuna, id est, no su por su mala industria conseruarse. Gregorius sententia, & eius loci interpretatio, nil aliud continet, ut patet ex illis uerbis. Stantibus Angelis bonis scilicet, qui stant, quia steterunt, in charitate

Regi huic aptari aliquomodo à Valquez, & reliquis, non probat de eo esse ibi litteralem sermonem, siquidem, ut de eo figuratus sermo, & sensus à Propheta intentus, ut diximus, sit adaptari, ea omnia aliquomodo debent, vnde restat alicui scrupulus contra hac litteralem textus huius de diabolo interpretationem posset ex illis verbis, suboriri. *In multitudine negotiorum tua repleta sunt interiora tua iniquitate, & peccati quæ Regi Tyri in mari posite, ac subinde mercium negotiationi opportuna vrbis, conuenient videntur, quam diabolo Luciferi maxime cum vna ambitus, ut superbia negotiatione, & peccato, non autem pluribus peccatis liquerit, eicetque de celo fuerit, ut pluribus placeat.* Verum citati, pro hac interpretatione nostra Patres nominatim Hieronymus, Theodor. & Apollinar. cupiditate nullam ambitionem qua Dei similitudinem, & equalitatem Luciferi petiti significari aiunt, & quamvis difficultati ex verbo *multitudine* tactæ non occurrant, quia nec ea ipsis occurrat, facile respondeo. Primo non vno solo peccato Luciferum in via statuta deliquisse, sed multis, ut d. 4. & 5. ostendam. Secundo: esto vno solo peccasset multitudinem Dei magnitudinem proprie, & elegit apud Latinos significare: præsertim, cum de animi affectibus, ut in præfati sermo: ut de additissimo pietati, & cultui in Deum, Sanctosque, aut in pauperes animo elegantissime, multos in pauperes, Sanctos, ac Deum atque in se quapiam quam vehementer desiderat, anxique procurat, multos dicitur, qua etiam acceptione & phrasi, *multus ad ignoscendum Deus dicitur* Itai. 55. num. 7. Hic ergo multitudo negotiationis Luciferi ad equalitatem cum Deo magnitudinem vehementer, & ardoris, quo eam desiderabat eleganter significat, iam vero sapientia decore, & lapidibus nouem ornamenti, & comitatu ignitorum lapidum, in quorum medio conditus fuit & per peccatum eiectus, ornamenta gratiæ, virtutum, ac supernaturalium donorum significari docent, passim Patres, profusus Gregor. 32. moral. cap. 18. alias 25. & Scholasticus, atque interpretes omnes etiam, qui litteralem sensum eis verbis de diabolo esse negant, & figuratum solum de eo admittunt. Ex quo conclusio nostra, omnium Patrum, & Doctorum Catholicorum esse ad hunc locum probatur. Cui non opponitur Augustinus. 11. de Genes. ad litter. c. 25. solum enim contendit non posse hunc locum de demone intelligi, neque inde colligi illum prius in gratia fuisse: intelligit enim primum de literalis sensu, ac inde secundum ut fidei dogma probari non posse, tanquam ibi ad litteram taditum. Cyrillus. vero Alexandr. 3. & Ioannem, cap. 39. esse litteraliter de Tyri Rege doctum censet figurato sensu de diabolo ab Spiritu sancto dictum docet illis verbis. *Quia, & necessaria quadam ratione diabolo accommodare persuadetur.* Nisi vero his figuratus sensus intentus ab Spiritu sancto, & eius Propheta eo loci fuerit nulla applicationis ad diabolum necessaria ratio nobis erit. Quare ex hoc loco diaboli, & reliquorum subinge Angelorum malorum, ut & bonorum omnium creatio in excellentia gratiæ, & donorum supernaturalium (quam non autem naturalem, peccato amiserunt) certò, inferri Cyrillus docet, cum aliis, qui locum litterali sensu & diabolo intelligunt, & in eo aduerfaretur Augustinus, nisi, hic, ut dixi, de litterali sensu, non autem figurato loqueretur.

6. Probatur quarto: ex B. Iudæ epistola canonica, num. 6. *Angelos vero, qui non seruauerunt, suum principatum; sed dereliquerunt suum domicilium &c.* Eo quippe loco principatus, & excellentia naturæ, & conaturalium ipsi donorum (quem demones adhuc retinent, & seruant) intelligi nequit, ut patet: quare gratiæ, & donorum supernaturalium excellentia, & principatus, quem peccato amiserunt, ac boni Angeli seruauerunt procul dubio est. Quinto probatur ex Ioan. 6. ubi de diabolo dicitur. *In veritate non scitis Veritas, quod gratia, & dilectionis Dei status est, ut constet ex eius epist. 1. cap. 3. & epist. 2. & 3. scpe: stare vero persistit in eo, quod quis habuit, & vocis proprietate, & scripturæ etiam phrasi significat iuxta illud. 1. Corinth. 1. Qui stat videat, ne cadat.* Nec

Christoph. de Ortega de Deo vno, Tomus II.

fatis est stare in scriptura idem tantum, quod habere aliquando significare. Id enim solum probat aliquando à proprietate voces in scriptura distrahí: cum scilicet ex adiunctis, absurdum aliquo Theologico, si proprie accipiuntur, in sua proprietate non vsurpari iuxta scpe ab Augustino, & à nobis, Theologisque reliquis memoratam, peruenit. Ti. onij regulam interpretanti sacram scripturam, quæ in Iudæ testimonio, non eueniunt, neque in versu illo Psalm. 1. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum, non stetit, ubi stare idem quod ingredi, ac primo habere peccatum, valere contendit Vazquez, atque in illud abiit, ut synonyma prima secunda hæc clausula sit, cuius tamen oppositum, tertia eius versus clausula suadet. & in cathedra p. silentia non sedit: quæ permanentiam in peccato significat, imo & aduersantis sententiæ versus sequentes. Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte, & erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum &c.* Qui singula & omnia persequerantiam in bono persistentiam impiorum in malo, de iustis, negat aduersam plane significant. Ex Patribus probatur conclusio Basil. in id Psalm. 32. *Verba Domini celi firmati sunt, scribit. Angelos initio ut essent verbum opes omnium condidit: sanctificationem vero simul impendit ipsi Spiritus sanctus subinfertur. In prima constitutione, & quasi quadam conspersione sua substantia simul insusum habuerunt sanctitatem.* Damascen. 2. de fide cap. 3. per verbum igitur Angelos omnes creati sunt, ac per sancti Spiritus sanctificationem: omnes perfectionis numeros, acceperunt. Addit & c. 4. diabolum amisisse honorem, & splendorem, in quo à Deo creatus est: ex naturalibus autem nil amisit, similiter Anastas. quæst. 61. sacre Scripturæ. t. 6. Biblioth. Patrum, demones à melioribus ad deteriora prolapsos, & honorem in quo sunt creati, priuatos ait. Theodoret. ab ipso citatus, lib. de Dei cultu, & lib. 5. hæreticæ fabul. c. de diabolo, & demonibus eos ab statu suæ creationis excidisse docet ex illo Ioan. 8.

7. Hieronymus, in id Olæ. 3. *Dilexerunt vinacea vinarum de filiis Israel, ait sicut demones, qui lapsi de propria dignitate, & nobis antiqua gratia possidentes aridi sunt, & in id lob. 4. & in Angelis suis reperit prauitatem.* Dicitur de diabolo ait, qui quondam sanctus ab ea sublimitate Angelica decidit Magnus Gregorius ubi proxima ad Ezechiel. 28. *In medio lapidum ignitorum perfectus ambulasti.* Explicat, Quia inter Angelorum corda charitatis igne succensa clarus gloria conditionis exiit, & subinfertur recte cum Cherub extennum dici ait, quia comparatione claritatis suæ cæterorum claritatem obscurant. Eo item capite decimo, octauo alias 24. ait, quid namque boni non habuit, si signaculum similitudinis Dei fuit. Prosper 1. de vita contemplatiua capite tertio, scribit Angelos fuisse, sine peccato creatos & ad seruandum Deum feliciter institutos, sine gratia vero, cum auxiliante, tum sanctificante, absoluta illa, & felix institutio esse non potest. Isidoro primo sententiarum seu de summo bono, capite duodecimo sententia septima fuit quidem (diabolus) in veritate conditus, id est in gratia, ut vidimus numerum sextum, sed non stans parum à veritate est lapsus. Anselm. de casu diaboli capite quarto, decimo septimo, vigesimo septimo, omnes Angelos in gratia conditos supponit quam mali initio, id est sub initium, amiserunt. Augustinus 11. de ciuit. Dei, capite decimo tertio. Nullo modo secundum aliquod temporis spatium prius erant illi spiritus tenebra (Angelos diximus) sed simul, ut facti sunt, lux facti sunt; non tamen ita tantum creati, ut quomodo essent, & quoquo modo viverent, sed etiam illuminati, ut sapienter, beateque viverent ab hac illuminatione auersi quidam, Angeli non obtinuerunt excellentiam sapientis, beateque vite, quæ procul dubio, non nisi æterna, æternitatisque sua est certa, atque secunda, sed & rationalem vitam (licet insipientem) sic habent, ut eam non possint amittere, nisi si vellent. Quare cum autem antequam peccassent, illius

O 2 illius

illius sapientia fuerint participes definire quis potest. Qui non solum de illuminatione gratiae auxiliantis ad aeternae beataeque viuendum; sed & iustificantis, & gratum facientis intelligi necessario debent: tum quia hic solum gratia, ut lux, tenebris peccati contradicens, quam initio Angelis tribuit; tum, quia absque ea vitam aeternam suo etiam bonorum operum industria, & bono auxilium vsu adhibitis absolute obtinere de facto, & condigno non possent ut potuissent absolute tam bonos, quam malos Angelos asseritur capit. 15. etiam malos Angelos in veritate, seu gratia creatos ait, & lib. 12. cap. 9. sub init. Omnibus Angelis naturam, & gratiam Dei, que amorem simul cum natura datum ait: *Vnde (subdit.) sine voluntate, hoc est, Dei amore, nunquam Sanctos Angelos fuisse credendum est: isti autem, qui cum boni creati essent, tamen mali sunt, mala propria voluntate, quam bona natura non fecit &c.* Aut minorem acceperunt diuini amoris gratiam, quam illi, qui in eadem persisterunt; aut, si vtrique boni aequaliter creati sunt, istis mala voluntate cadentibus, illi, amplius adiuti ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuris certissime sciunt, perueniunt. Quibus, & cum gratia auxiliantis adiutorio, & diuini (saltem habitualis) amoris gratia maiore, vel minore, vel aequali creatos Angelos omnes ait, denique de corrupt. & gratia. capite decimo in naturali beatitudine (que absque iustitia, & sanctitate operum, saltem habituali esse nequit) eos omnes creatos docet.

8. Porro à ratione Theologica naturali quaestio hæc (vti, & reliquæ de facto) probari satis solide nequit, et si aliquæ sint satis verisimiles certam. 2. commodius producende; ex quibus robur etiam accipiet Theologica hæc, quæ communiter pro hac conclusione à paritate producit. Etenim proproparentes homines in iustitia, & sanctitate, ac reliquis donis supernaturalibus ad opera condigna vite æternæ, ad quam vti ad finem condebantur creati à Deo sunt, vt controu. Sequentes, & vltima. d. 1. quaest. 1. multo ex scriptura, Patribus, & conciliis robore adiuncto, ostendimus. Cuius ratio est: quia in iis, quæ à Deo prosunt, & à nostro arbitrio independentes, sunt, & ad finem aliquem ordinantur, & in se perfecta, & omnibus, ad finem consequendum necessariis instructa producuntur de facto: vt in creatis cunctis patet, & ex axioma dogmatico, *Dei perfecta sunt opera*, quatenus scilicet, ex parte eius, huc per ipsum est; atque gratia, & supernaturalia dona ad naturæ rationalis perfectionem, & finem æternæ vite, ad quem tam Angeli, quam homines creati à Deo sunt, necessaria sunt, & de se vtrique independentes à suo arbitrio à Deo donantur, & ad eum finem ordinantur: ergo æque Angeli, atque homines primi gratia, eiusque donis instructi, creatique sunt. Ex hac vero ratione paritatis ab homine ad Angelos, cum aliis donis habitualibus virtutum, tam intellectus, quam voluntatis per accidens etiam in fucis, (de quibus cita. 9. dicemus) creatos Angelos fuisse consequens est. A ratione, nil solidum huic conclusioni aduersatur. Illud enim vetustiorum argumentum à pari etiam: quod si scilicet homo, in sanctitate & gratia Dei creatus non fuisset, ni maiora incitamenta, & infirmiores naturam ad malum haberet: ergo nec Angelus. Sed antecedens falsum est: parumque in fide tutum post Tridentinum à nonnullis reputatur, de quo loco citato. Quod autem primus homo, ad malum, ac debiliore naturæ ad resistendum tentationibus sit, (vnde consequentia nostra posset debilitari, in vitis pure spiritualibus est etiam falsum: nec si verum foret, gratia habituali formaliter sanctificante carnis rebellio tollitur, sed auxiliante intrinsecus, vel extrinsecus externa protectione, vel ea demum gratia, qua peccati fomes extinguitur, aut ligatur, vt controu. de incarnatione diximus, & controu. sequente dicemus: quare maioris incitamenti ad peccandum, & infirmitatis naturæ humanæ titulo gratia habitualis ei potius, quam Angelicæ, prouidenda à Deo non fuit.

9. Neque vero Augustinus. 11. de ciuit. c. 12. qui pro antecedente firmando ab aduersariis adducitur, dixit: Iu-

stos quosuis in natura lapsa homines, quoad spem futuræ boni beatiores esse Adamo in paradiso, quod fieri non posset, si in gratia, & sanctitate Adamus tunc fuisset, sed solum iustos, qui certi ex Dei reuelatione de futuro bono & beatitudine esset, de qua Adamus certus in paradiso non fuit. Sed nec ratio, secunda aduersariorum, quodquam præstat, quod scilicet, si creatus in gratia Angelus fuisset illam se habere, & medium necessarium fuit ad æternam vitam consequendam esse: optime noster, quare nec peccasset superbiendo delectatione propriæ potestatis, vt Augustinus ibi proxime, & alij Patres, & scholastici docent, sed cognitio euidens, & certa fuit illius status in gratia, vbi primum fuit in via statu sub lite est: maxime, in primo illo instanti dilectionem actualem Dei super omnia deliberatam, non habuerunt, vt verius censetur, de quo infra ex instituto propria quaestione eo vero admisso, poterunt absolute peccare, non solum de propria potestatis naturalis, sed & donorum illorum, est à Deo acceptorum, arrogatione, delectatione, & superbia, vt postea de eorum peccato agentes, ex multis patribus, & scholasticis dicemus. Sola enim Dei ratio clara est, quæ ex parte actus primi creaturam rationalem ad Dei amorem super omnia eiue gratia, & amicitia habitualis conseruationem determinat, atque ab eis abscedendo, & peccandi aboler potestatem. Tertia ratio, quod, sicut post primum peccatum statim Angeli damnati sunt, ita, & boni post primum meritum essent beatitudinem consequuti: adde, & malos (quos aliquem, vel aliquot actus meritorios in via eliciisse commune apud Doctores est) eam etiam consecuturos statim videri, nec ibi permittendos: & enim gloria, aut damnatio non nisi præcho via statu, & post eius terminum, conferenda Angelis, vt nec hominibus, fuit. De status vero spatio via Angelorum, cuiusque termino accurata restat disputatio. Illud certum nunc sit: non quoniam meritorio actu Angelico cum iustis, sed eo solum vt summum, qui præcepti ipsi specialiter impositi obseruatio essent, aut transgressio: quo dicta ratione carent. Ceterum conclusionem, nolite huic aduersari præcisè, plusquam temeritatis, notare (ne nunc quidem) minime licet. Allere autem, in primo instanti creationis peccatores exiisse aliquos (adhuc notat Soz. lib. 7. cap. 1. 9. num. 6. Vazquez d. 2. 3. cap. 1. num. 6. 4. *Aliorum testimonium esse graui censura dignum: Sanctus Thomas esse erroneum. Sanctus Bonaventura ad hæresin accedere: quæ magnum fundamentum habentes concilio becharen. 1. can. 7. (qui est 6. epistola. 91. Leonis magi contra Priscillianistas, ab eo concilio approbata) vbi hæc: Si quis dicit diabolum, non fuisse prius Angelum, etiam à Deo factum &c. anathema sit, & quamuis oculis erroris Priscillianis interfeceratur, cum ea omnia damnetur, negare diabolo prius bonum, cum primum saltem creatus à Deo fuit, aperte damnatur, & bonitate non solum physica, sed moralis iustitiæ, saltem negatiue per carentiam peccati aperte damnatur: quare Eugubinus, qui Angelis malis in creationis instanti peccatum affixit, merito graui multatur nota à nostro Vazquez proxime, & aliis.*

CERTAMEN II.

Angeli, pro naturæ perfectione, inaequaliter gratia, & donorum habitualium participes: fuere in instanti creationis, non autem ex merito, aut dispositione aliqua, quoniam modo propria.

2. *D* Vas difficultates Theologicas hoc certamine profligabimus, vt ex prælo titulo patet. Primum est.

ma est: an pro naturæ, & speciei Angelicæ perfectione, entitativa maiore, vel minore maior contentis Angeli sub perfectione, gratia habitualis, & dona ipsam consequentia; minor autem, sub imperfectiore contentis obtingit. Secundam ad eam inæqualitatem participationis gratiæ, gratum facientis, & donorum, eiusmodi, aliqua alia, vel maiorem, & minorem naturæ perfectionem libera, ex parte Angelorum diffinitio, sui est positiva, siue negatiua, meritiua, vel obiecti tantum remotiua præcesserit? & dicendum est primo circa difficultatem primam, Angeli pro naturæ, & speciei suæ, inæqualitate, inæqualiter gratiam gratum facientem habitalem, & ipsam consequentia supernaturalia dona participarunt, perfectionis speciei maiorem, minorem vero, Angeli naturæ, & speciei imperfectioris. Est Theologorum omnium, qui hac de re disputarunt, qui tamen ex pñssis præter magistrum, & Sanctum Thomam non fuerunt. Magister vero in 2. d. 5. & S. Thom. 1. q. 62. a. 3. & 2. q. 24. a. 1. ad 3. vbi Caiet. & recentiores Thomistæ Dominiçani ad primum locum ex nostra vero schola Thomistica, Iesuitica Molina ad citatam 9. 62. a. 3. Valentia d. 4. q. 13. punct. 3. (quomodo hic de gratia, tiam auxiliante videatur id ipsum probabile iudicare. De quo diuersa est difficultas vt supra tetigimus. Atque ex aliis principis expedienda & maiori quam hactenus ab h. holasticis meditationibus, expedienda Vazquez ad eundem articulum. d. 128. c. 2. Matcon tract. 6 d. 8. c. 5. quomodo inter gratiam gratum facientem, & auxiliantem non distinguat) Scot. lib. 5. c. 16. Granado. 1. p. tract. 11. d. 2. Ioan. Præpos. ad eundem articulum 3. dub. 2. Arub. & reliqui ex nostris S. Thom. interpretes Franciscus Amicus. d. 20. n. 84. Quiros d. 72. sect. 2. init. est tam hi, quam alij ex relictis circa secundam difficultatem, de modo, quo à Deo data tunc Angelis gratia habitualis gratum faciens, & formaliter sanctificans fuerit, dependenter, aut independenter ab Angelorum dispositione inter se distineant. Noster Ariaga circa disput. 20. vbi creatis in Angelos, vt vidimus, docet de hac difficultate nihil. d. vero 4. sect. 4. subsect. 1. nil sibi firmum pro hac conclusione censet; & si pro hierarchicorum gradum diuersitate differe specie, Angelos probabile tandem censet. n. 8. §. Hinc constat.

2. Probatur conclusio ex Dionys. cap. 6. de celesti hierarchia, cap. 6. à suprema. Nullum esse diuinitatem ait, & quæ maiori studio in diuinis illustrationibus occupatur. Ac de eadem cap. 7. iure igitur, ac merito celestium hierarchiarum prima à summis, excessivissimisque naturis administratur. Eiusque capitibus, Hierarchias, & choros omnes Angelicos, secundum mensuram naturalis perfectionis Angelorum distribuit: gratiam gratum facientem, cui beatitudinis gradus respondent, naturæ perfectioni commensuratam esse supponens. Quem Patres communiter imitantur, consonat Basil. de Spiritu sancto cap. 16. sub init. dicens: Angelos iuxta eminentiam inter se ipsos proportionem sanctificationis mensuram ab Spiritu sancto accepisse. Ita Mascen. 2. de fide. cap. 3. recitatus. certam. 1. num. 6. verbis hisce immediate subiunctis, ad ibi recitata: ita tamen, vt pro sua quisque diuinitate, & classe luminis, gratiæ participes sint. Quo in loco, tametsi, an specie perfectiores alij Angeli alijs sint definiti non audeat, sed eius definitionem Dei scientiæ remittat, cuiusque tamen naturæ perfectionis, classisque naturalis quisque sit, iuxta eam lumen, & sanctificationem, siue gratiam auxiliantem, & gratum facientem, ab Spiritu sancto accepisse. cum creatis à verbo fuit discretissimis verbis recitatis docet. Idem probant primum Hieronymi testimonium ibidem recitatum illis verbis. *Lapsi de propria dignitate, cuique scilicet iuxta propriam naturæ perfectionem, non cunctis communi, & illud Gregorij ibidem recitatum ex 32. Moral. c. 18. alias 24. vbi Ezechielis. 28. recte diabolum Luciferum. Cherub exten- ram claritatem obscurauit. Probatur à ratione præter datas d. 2. q. 5. cert. 3. num. 1. ea solum reddi potest, quam pro sequente conclusione super difficultate secunda subiiciemus, exhibitæque fuit à S. Thom. argue à Patribus pro ea conclusione recitandis satis indicat: imo &*

à Doctoribus, contra quos ibi agemus, non nisi inconsequentè reicienda.

3. Dico secundo: gratia gratum formaliter faciens, iustificans, & supernaturalis habitus, & dona ipsam consequentia & in creationis Angelorum instanti simul à Deo infusa, vt diximus independentè prorsus, nec spectata, inspectæque, pro priori naturæ libera aliqua eorum dispositione pure naturali, infusa à Deo sunt. Est omnium Doctorum Catholicorum, & fidei dogma contra Pelagianum, & semipelagianos, quomodocumque ea libera dispositio positue, negatiue, inchoatiue, ac velut infusa Deo oblata, & quasi arripita, dummodo aliquo modo conaturaliter, ad gratiæ eius infusionem, ac receptionem præsupponatur (ex libero enim Dei decreto me de arbitrio prærequiri naturale quidpiā posse quantūvis infusioni gratiæ improprietatum, & ab ea, vt aiunt, disparatum certum est: quemadmodum 4. Reg. 13. num. 19. Si percussisset terram iaculo quinquies, aut sexies, aut septies percussisset Syriam usque ad consumptionem: nunc autem tribus percussit eam: quia totidem vicibus tantum terram iaculo percussit, cum ab Eliseo terram percutere iussus fuisset vt ex Dei mere arbitrio decreto Syriæ percussio percussio terræ iaculo à Rege Israël Ioas fuit alligata, quæ nulla de se cum Syriæ percussione naturalem proportionem habebat quam etiam ex Dei decreto mere arbitrio, quæuis actio libera naturalis, nullatenus etiam honesta, Angelorum cum gratia ipsis in quouis instanti infundenda, aut infusa, poterat habere) sed quoniam nullum eiusmodi mere arbitrium decretum Dei exiit proportio, quoniam modo dispositiua actus, seu omissionis liberæ pure naturalis, & honestæ, quæ assignare ex parte Angelorum potest ad gratiæ, in instanti creationis infusionem, & receptionem pure etiam naturalis proportio cum gratia esse debet, ac subinde, hæretica pelagiana vel semipelagiana proportio, quam, vt dixi, & fides, & Doctores omnes Catholici conspirato, & fideliter reiectant, vt fuisse ostendimus t. 2. de Deo vno. De inchoatæ destinationis agentes, & t. 2. cont. 2. cum de obiectis materialibus extrinsecis diuinæ sciētiæ mediæ, tum cont. 3. d. 1. quibus locis Pelagij, & semipelagianorum errores, multa, accurata, & exactissima eruditione explicuimus. Tota ergo circa secundam difficultatem propositam, quæstio esse potest, an prælatam gratiæ gratos formaliter, & iustos facientes Angelos, & consequentium donorum infusionem, pro naturæ cuiusque dignitate, in suæ creationis instanti primo, aliqua ex parte ipsorum dispositio libera ex gratiæ Dei auxilio naturæ ipsorum indebito, præcesserit, & de instanti primo creationis Angelorum est quæstio & de primæ gratiæ & donorum infusione, nam de gratiæ augmento ex operibus sanctis, quos in sequentibus partibus durationis viæ ipsorum, non solum, vt cumque dispositiue, sed meritorie de condigno, concessum à Deo fuisse certum apud omnes Doctores est.

4. Dico tertio: Nulla libera dispositio, siue dispositiua, siue negatiua, & gratia etiam auxiliante ex parte Angelorum præcessit, expectata attentæ à Deo fuit vt gratiam gratum facientem, & formaliter iustificantem, ac ipsam consequentia dona pro naturæ dignitate in primo creationis instanti ipsis infunderet, est expressa veterum scholasticorum, qui hac de re vel obiter egerunt, vt ideo Molina, ad quæst. 62. articulo tertio neminem pro opposita nominet, sed aliquos esse qui eam velint defendere additamentis nonnullis minus aptis, vt constat ex §. *Sunt aut velint*, est igitur conclusio nostra Sancti Thomæ citato articulo tertio, vbi egregiam rationem mox à nobis instruendam affert, & quæ de eius mente dubium omne propellat, tametsi ex alijs locis pro opposita à recentioribus citetur. Nampe ex articulo secundo ad 3. & ex articulo 3. ad 6. ex quæst. 64. art. 5. ad 3. quia ait perfectioris naturæ Angelis maiorem gratiam datam esse, quia fortius, & efficacius, seu intensius, & impensius se ad Deum conuerterunt. Verum, nec de gratia prima in instanti creationis ipsis infusa loquitur, nec de gratia gratum faciente fide infusa in primo instanti loquitur, sed de auxiliante (quas in hac controuersia non satis ab antiquis distingui supra monui) & de auxi-

O 3 liante

stratem dispositionis, ex parte subiecti ad formam, ac subinde in genere causæ materialis appellant. Demum eadem vocum elutione principium meriti sub meritum cadere posse facile à quovis contra ipsos evincitur: etsi autem, ut diximus, consequentia ab infusione, donatione, & receptione auxilij primi gratiæ independenter ab actu aliquo libero honesto, tanquam dispositione, ad gratiæ gratum formaliter facientis, & iustum independenter ab eodem actu infusione, & receptionem consequentia legitima, ab aduersariis etiam reputatur, probatur ad omnes.

2. Quia naturæ Angelicæ dignitas sola satis fuit diuinæ voluntati, & munificentie in suas hæc creaturas rationales (Angelos scilicet) ac providentiæ ad finem supernaturalem beatitudinis, ad quem illos ordinavit, cum creabat, ut, tunc etiam media supernaturalia auxiliorum primorum independenter à libera vlla ipsorum dispositione conferret: ergo in sola etiam naturæ Angelicæ dignitate satis etiam diuinæ voluntati munificentie & providentiæ erga eosdem Angelos fuit, ut gratiam etiam gratum, & iustum formaliter facientem independenter ab vlla eorum dispositione libera cum reliquis domi consecratis, tunc etiam conferret: maxime cum habitualis etiam gratia, gratum formaliter, & iustum faciens, æque, atque auxilium primum, ad condignitatem, & quasi connaturalem correspondentiam meritum actus honesti, cum fine beatitudinis, per merita ab Angelis consequenda requiratur, ac medium æque necessarium subinde sit: confirmatur hæc consequentiæ probatio, ex Patribus omnibus recitatis certamine 1. numero 6. & 7. & certam. 2. numero 2. & 5. quia, cum simul cum gratia gratum faciente, seu charitate habituali, siue veritate, & illuminatione, seu gratia auxiliante creatos Angelos doceant, ad naturæ Angelicæ dignitatem recurrunt, & ad maiorem, aut minorem, ut vtraque maior, vel minor vnicuique in instanti creationis conferretur nulla dispositionis liberæ Angelorum ad alterius receptionem: immo neque ad vtramque recipiendam facta mentione: quare in naturæ Angelicæ dignitate sola æquam, & totam vim motuum ad virtutesque gratiæ auxiliantis, & gratum facientis, & huius consecrationum donorum infusione Deo existisse Patres, unanimiter censent: ac proinde ab vnius infusione independenter à libera Angelorum dispositione ad alterius eam eadem independentem infusione in instanti eodem consequentiam tenere. Rationem, & illustrationis huius, & conclusionis probant me iudice optimam dedit nobis S. Thom. sæpe citat, questione 62. articulo 3. corp. quia Deus rerum omnium opifex, nihil non perfectum, & cum virtutibus, facultatibus, ac seminibus ad finem, vnicuique præstitutum consequendum, quatenus ad Deum solum spectat, consequendum, & sua omnipotentia, atque, ut sic dicam, manu nullo alio expectato prodire permittit: ut in reliquis omnibus patet, quæ se solo producit, ut summi artificis sapientia, potentia providentia, & alii repositum, quas dubio procul maxime decet perfectum atque omnibus numeris (quatenus ad ipsas spectat) opus, ex eius manibus prodire, atque cum mediis, & facultatibus, necessariis ad finem ipsi præstitutum consequendum: id quod dogmaticum illud axioma Theologicum docet. *Dei perfecta sunt opera*: quatenus, scilicet, ad ipsum attinet, etsi in iis, quæ interueniunt causarum creaturarum ab ipso fiunt, earum defectu non autem potentia, & artificij diuinj, monstruosa quedam, & sine aliquibus perfectionibus, immo cum imperfectionibus aliquoties producantur: quæ in Angelis à solo Deo creatis locum non habent. Atqui Angelus à solo Deo, & ad finem æternæ vitæ & gloriæ creatus est: ergo cum facultatibus mediis, ac seminibus necessariis ad eam consequendam, quatenus ad Deum solum spectat, nullo alio expectato creatus à Deo Angelus est: sed gratia vtraque, & auxilians, & habitualis facultates, media, ac semina sunt necessaria ad finem gloriæ ab Angelo consequendum: ergo eis instructus, & ornatus à Deo solo, & nullo alio expectato creatus Angelus est. Minor est dogma fidei, ex qua constat, sine gratia auxiliante nullum gloriæ meritum esse posse, nec sufficiens, de se, & condignum, ut glo-

ria obtineatur, sine gratia habituali de qua 1. Ioann. capite 3. *Omnis, qui natus est ex Deo peccatum non facit; quoniam semen eius in eo manet. De auxiliante vero. Itai. 1. num. 9. Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissetis, & quasi Gomorra similes essemus.*

3. Confirmatur hæc ratio: quia, ita à Deo creatus Angelus ad gloriam fuit suis operibus, ex Dei auxilio promerendam, ac de facto obtinendam, ut nihil vltra industriam, & bonum vnum auxilij de suo Angelus apponeret, ut eam de condigno (mediatè saltem, & immediatè gratiam habitualem, & gratum formaliter facientem, quæ ius & semen formale proximum ad gloriam est, & sufficienter de se, nec ex Dei mera benignitate, vtrumque moti, ut gratiam, & gloriam donet, non autem quasi, ex iustitia, & ad æqualitatem mereretur, & adiuncta perseverantia de facto obtineret: ergo nullum Angeli opus, seu actus liber, & honestus fuit, quin meritorius de condigno gratiæ habitualis immediatè, & saltem mediatè gloriæ fuerit; at, si primæ gratiæ infusio in instanti creationis expectauit dispositionem Angeli, per aliquem actum liberum, & honestum, aliquis actus liber, & honestus Angeli fuit, qui nec gratiam habitualem, immediatè, nec gloriam saltem mediatè mereretur de condigno: ergo cuiusmodi dispositio ad primæ gratiæ habitualis infusione expectata à Deo non fuit. Probatur minor, quia meritum condignum gratiæ habitualis, & gloriæ non est, nisi actus honestus à gratia habituali operantis dignificetur: ille autem actus Angeli dispositus ad primæ gratiæ infusione à gratia nulla dignificatur: siquidem nulla alia anteriore ad primam (alioquin hæc prima non esset) non à prima, ad quam actus ille disponit, & natura antecedit: nullus quippe actus dignificatur à gratia habituali ipsum subsequente, & quam quomodocumque meretur, & cuius intuitu illa infunditur, ut conuersionis de merito tom. 2. de ente supernaturali demonstramus. Neque enim dignificare potest actum ad primam gratiam, quæ eius intuitu datur, ne ad seipsam dignificet, atque sibi natura præcedat, & contradictione manifesta, seipsa prior, & posterior sit: neque ad vltiorem alium gratiæ gradum, quo augetur: tum quia est supra quantitatem valoris intrinseci actus: tum, quia minimo opere honesto primæ gratiæ de congruo meritum, & dispositio Angelus omnem gratiam habitualem sibi possibilem de condigno mereretur: maxime in sententia Quirios, qui ad dignificationem actus Angelici dispositi ad gratiam primam ob eam infusam recurrit, ut argumento nostro satisfaciatur: cum tamen, cum communi Castellanos nostrorum sententia ex intensiori gratia dignificante operis valore condignum, ad maius præmium vltius doceat augeri: quod si posterioritas naturæ ad opus actumve honestum non obest gratiæ, ut ipsum dignificet (dummodo in eodem instanti durationis cum actus exercitio coniungatur) ad vltiorem gratiam fiet planè, ut idemmet actus vltiorem gratiam de condigno, in eodem instanti obtineat & ab hac, ad vltiorem dignificetur, & ex huius dignificatione noua ad vltiorem, & sic ad omnem gratiam habitualem operanti possibilem in eodem instanti & eodem & vnicuique actu dispositio, quantumvis minutula honestatis obtinendam. Ex eodem vero discursu conficitur: actum illum Angeli ad primæ gratiæ habitualis infusione dispositum semper congruum solummodo manfurum: cum nec prima gratia ipso posterius natura infusa, quare nec vlla alia posteriore possit dignificari: vnde rursus necessario fiet: angelos omnes gradus aliquot gloriæ essentialis à Deo obtinere, quos in via nulloquam, fuerint condigne promeriti, nempe, eos, qui primæ gratiæ habituali dispositio illo actu à Deo ex congruitate solum quadam infusa respondet, quare nulli Angelorum gloria essentialis tota, & integra, corona initiæ à Deo reddita erit: vti futura in eis est, sicut in nobis ait Paulus 2. Corinthior. quarto, cum tamen vtriusque coronæ adamussim meritis respondentis ratio sit communis, ex quo postremi huius discursus absurdo, primi antecedens amplius firmatur.

4. Quarta, & vltima probatio conclusionis à ratione

reconciliet, & gratiam habitalem largiatur: ergo, & natura pura, & integra, in qua ita sumpta complacet, & ob eius naturalem bonitatem cum eam condit, dispositio- nem similem de facto requirit, nec satis habebit, ut gra- tia habitualis infundatur ob eius capacitatem natu- ralem, tanquam ob motuum, (non quidem ex actuum, sed decentie, cum eius, cum opificis Dei, & cuius illa tota prode arte, & manu ad finem supernaturalis beatitudi- nis, ad quem insufficiens de se, & atque operibus suis, atque, atque habituali gratia, atque abque auxiliante gra- tia, siue vlla dispositione alia à Deo indita prius erit.

7. Alii aliter connaturalitatem dispositionis præfa- te ad gratiam habitalem infusionem probant. Quiros primo: quia, cum non sit Angelicæ naturæ abque operibus connaturalis, ac debita beatitudo, nec gra- tia habitualis, quæ ius ad illam est, debita, abque ope- ribus erit, fateor: sed quid contra nos? immò vero nec natura cum operibus gratia habituali pro natura priori, vel saltem, non pro naturæ posterioris infusa non dignificatis, est debita connaturaliter: ergo infu- sio gratiæ naturæ Angelicæ, siue paræ, siue coniun- ctum cum operibus, è Dei etiam supernaturali auxi- lio profectis, gratiam habitalem antecedentibus de- biti exacti, iustive naturalis non est, sed decentie, & congruitatis cuiusdam, cum naturæ ipsius, & ope- ris, tum summi opificis, & artificis Dei, è cuius ma- nu perfectam illam, atque omnibus numeris, absolu- tam, & facultatibus, mediisque necessariis ad finem beatitudinis, ad quem à Deo creatur per opera ob- tinendum sufficienter instructam producit: decet: quia so- lum ratione indebita etiam gratia auxiliante superna- turali instructam creati. Quiros ipsi, & aduersarij re- liqui fatentur, nec possunt diffiteri: secundo probat: quia, cum gratia non destruat naturam rationalem angelicam liberam, sed perficiat: eius libertatem ad peccandum, vel non peccandum, in eo instanti crea- tionis nequit destrui: ergo neque ad amorem Dei super omnia, & supernaturalem, qui pro vnico illo, & indissolubili instanti creationis, præceptus angelis fuit, & cuius subinde omisso mortale esset omittendum: atque si gratia habitualis infunderetur independentem, & antea ad liberam Angelis dispositionem libertatem ad peccandum amoris Dei omissione impediret, pro in- stanti creationis: Ergo pro eo instanti creationis infusa ipsi non fuit independentem, & antea, ad liberam eius dispositionem, sed argumentum hoc supponit falso præceptum amoris Dei supernaturalis super omnia, pro instanti vnico, & indissolubili creationis implendum, impositum Angelis fuisse, & eaque vrgere. Secundo: conclusionem de connaturalitate infusionis gratiæ habi- tualis per liberam eorum, & honestam dispositionem, quam cum aliis defendendam proposuit, eiusque ante- riores probationes contendunt, magna ex parte deserit: illa enim de dispositione, per quemvis actum liberum, & honestum Angelis est; hoc autem argumentum ad actum supernaturalis amoris Dei super omnia necessa- riam hanc connaturalem infusioni gratiæ dispositio- nem limitat; alioqui enim, super quemvis alium actum honestum, & liberum satis disponi Angelum, ad connat- uralem gratiæ habitalem infusionem admittat, fieri pla- ne potest, ut eo antea natura elicto gratia connatu- raliter infundatur antea amoris præcepti elicien- tiam: tunc autem aequè destruet illius omittendi liber- tatem: cum ex parte actus primi, ac prius indepen- dentem ab exercitio libertatis in amore eliciendo gratia habitualis omissioni amoris præcepti repugnans, et si dependenter ab exercitio libertatis circa alium actum honestum, cuius dispositione gratia infusa est, sup- ponatur.

8. Ac denum singularis hæc restrictio dispositionis liberæ, & honestæ Angelis, ut gratia connaturalis ipsi à Deo in instanti creationis infundatur ad actum amo- ris supernaturalis Dei super omnia pro illo eodem in- stanti vrgenter, & instantem, abque vllis durationis induciis implendum, vel inde apertissime confutatur, quod ad connaturalem infusionem gratiæ actum, ad quem gratia habitualis natura sua debet precedere, *Christoph. de Orrega de Deo Vno, Tomus II.*

pro naturæ priori, atque, ut connaturalem eius dispo- sitionem requirat: Et enim habitualis gratia, vel ha- bitus charitatis est, à quo amor supernaturalis Dei su- per omnia debet connaturaliter immediate procedere, vel habitus illius, (sicut, & supernaturalium reli- quorum) connaturalis radix, & principium, ac sub- iace cum amoris actum, vel immediato, vel huic proximè anteriori gradu, pro naturæ priori, natura sua, & connaturali providentia præcedet: unde, & eius amoris, & dispositionis connaturaliter elicien- da abolabitur libertas, ex qua solum, libera dispo- sitio esse poterat; & sane, cum actus ille amoris, vel ab habitu gratiæ, vel ab auxilio extrinseco Dei extraordinario habitus illius vires supplente miracu- lose, debeat procedere, nec aliter fieri possit, neque præceptum vrgere, & subsistere (ne sit præceptum de re impossibili) connaturalis providentia infusionis gratiæ habitalem Angelis ab hoc autore asseritur, quæ esse nequit, nisi miracula intercedant. Memorandæ (obi- ter solum) sunt dux alie aduersariorum rationes reli- quæ. Prima: quod gloriosius ab Angelis habeatur gra- tia habitualis ex propria dispositione meritoria con- grue, quam sine illa distingue: gloriosius Deo eorum creatori, & opifici ad beatitudines finem nego, ut ex dictis patet: Angelis transeat, quorum decentie mi- nus quam diuine ratio est habenda. Dixi autem tran- seat: tum, quia aliunde ea maior gloria compen- sari potest ob summam estimationem naturæ Angelicæ, quæ tantæ naturalis dignitatis habita à Deo est, ut nullo alio expectato digna reputata fuit, quæ tantum ornatum reciperet: tum, quia humanitati Christi Do- mini summa, & infinita vnionis gratia, sine vlla meritoria dispositione data à Deo fuit, quin contra eius gloriam fieret: secunda (& cui specialiter noster Granados insitit) ex dispensatione Dei cum creatura rationaliter gratiam habitalem sæpe in scriptura asser- ta desumitur: desponsatio vero propriè, sine vtriusque sponsi consensu libero non est: sed hæc ratio plus pro- bat, quam Granados cum reliquis aduersariis inten- dat, ut de secunda Quiros probatione dicebamus. Nempe, solo actu charitatis, & amoris in Deum disponi ad gratiam creaturam posse: talis enim con- sensus sponsalium, & matrimonij in contrahentibus est, ut se sponso, sibi sponsum, nec amplius ve- lint. Secundo instatur: vnionis gratia, qua archius, perfectiusque cum Christi humanitate desponsatus (sensu quo ab scriptura desponsari cum creatura ra- tionali per gratiam dicitur) Deus est: instatur item in gratia baptismali infantium abque vlllo ipsorum consensu, cui, si rigida desponsatio; & propria per gratiam fiat, Parentum (qui sæpe abest) vel ba- ptizantis consensus, & voluntas nequit substituere: est ergo desponsatio illa Dei cum creatura rationali metaphotica, allegorica, mystica, & similitudinaria: qua nimirum affectuum Dei erga creaturam gratia ornatam coniunctio, atque huius cum Deo per adoptiuam filiationem, formaliter gratia ipsa in- ductam, cum Deo coniunctio archissima, qualis ex sponsalibus, & matrimonio sponsus obuenit, signi- ficatur: quin reliqua sponsalibus, & matrimonio, essentialiter necessaria gratiæ ab scriptura tribuan- tur, tribuere vllatenus possint: ut patet in perpe- tuitate, & sine proprio eorum contractum, & aliis, quæ desponsationi Dei, cum creatura rationali, ex fide repugnant, nec, nisi blasphemè possunt cogitari.

CERTAMEN IV.

De gratia auxiliante Angelis in instanti creationis à Deo donata, examen, & deciso.

1. Dico quarto: de gratia auxiliante, Angelis in creationis suae instanti absque ulla ipsorum libera dispositione (vt cum omnibus Doctoribus docuimus) à Deo collata: gratia auxilians angelis naturae & speciei superioris, quam inferioris naturae Angelis, data non est maior in ratione gratiae, & beneficii. Conclusio hac vti, & sequens supponit diuersitatem, & inaequalitatem physicam, & entitativam naturae, & speciei angelorum, cuiusvis ordinis, & gradus hierarchici ab Angelis reliquorum graduum & ordinum hierarchicorum, vt qui altioris, superiorisque gradus hierarchici sint naturae, & speciei physice, & entitativae perfectioris, vt d. 2. quaestione 4. & 5. statumus: eo vero supposito, & rursus ex omnibus gradibus, seu speciebus, & naturis Angelicis lapsos aliquos fuisse (vt eis locis obiter diximus, ac deinceps de peccato Angelorum disputantes, cum communi Patrum, & Theologorum ostendimus) certa, & legitima est praesentis conclusionis probatio: etenim gratia auxilium, efficax, & consentum logice concernens, ac secum deouolvens ubi primum absolute à Deo confertur, & existit: quia extrinsecus à futitione conditionata consensus, si ipsum donetur efficax in nostra, ac vera sententia constituitur, maius auxilium, & gratia est, in ratione gratiae, & beneficii quovis auxilio inefficaci quantumvis intento, & ex parte actus primi physici entitativae potentiori, ad intensius, perfectiusque operandum, & consentiendum: atqui auxilium hoc efficax ad consentiendum praeccepto Angelis omnibus imposito in instanti creationis multis superiorum, & superiorem etiam hierarchiae, & ordinis, futuris, si obediunt, ac proinde superioris, & supremae perfectionis speciei, & naturae Angelis datum à Deo non est: siquidem ex eis plures Dei praeccepto non consenserunt: datum autem est pluribus Angelis inferiorum, & infimae etiam hierarchiae, & gradus hierarchici, ac subinde imperfectioris, & infimae speciei, & naturae angelicae: siquidem ex bonis Angelis infimae hierarchiae, & gradus hierarchici Angeli custodes, singulis, & omnibus, ex vulgo, hominibus singuli custodes Angeli deputati à Deo sunt: ergo maius auxilium in ratione gratiae, & beneficii perfectioris naturae, & speciei Angeli praeter Angelis speciei, & naturae imperfectioris, datum in instanti creationis à Deo non fuit.

2. Maior est dogma Theologicum. Tum quia auxilium gratiae efficax, quantumvis tenuis, & remissae entitativae physicae sit, spectat ad praedestinationem, quae amicissima, gratiosissima, & beneficentissima, Dei erga rationales creaturas est: sufficiens vero tantum, ac non efficax auxilium, quantumvis intentum, & entitativae perfectius, maiusque, & potentius ex parte actus primi physici ad consentum, & operationem in bonum, ad providentiam Dei, non praedestinatum, sed communem, reprobis etiam, attinet, non adeo amicam, gratiosam, & beneficam erga rationales creaturas: tamen beneficia, gratiosa, & amica Dei erga illas providentia sit, eoque magis, quo intensius, perfectius, potentiusque physice, & entitativae auxilium ex parte actus primi physici ipsis affert. Secundo: quia cum auxilium gratiae bonum, ac beneficium rationali creaturae sit, in ordine ad gloriae, & beatitudinis finem, ad quem consequendum creata, à Deo illa & ordinata per eius providentiam est me-

dij bonitate bonum, & beneficium creaturae rationali erit; nempe, quatenus velle, condescensque ad illum finem mediare, & consentum meritaque, per quae consequendus est immediatè obtinenda: atqui velle, & conducentius medium est, auxilium efficax, quo de facto ea omnia obtinentur (qualicumque physice entitativae, & perfectionis minutulae sint) quam alia auxilia (quantavis entitativae perfectione, & intentione maiora) quibus tamen praestata merita, & finis de facto, non obtinebuntur: ergo auxilia efficacia qualicumque physice entitativae intentionis, & perfectionis sint, maiora in ratione gratiae, & beneficii sunt, quam non efficacia, & sufficientia, quantumvis intentione, & entitate physica perfecta. Quod autem in instanti creationis collatum à Deo Angelis aliquibus auxilium efficax, aliis vero, inefficax fuerit supra ostendimus, & omnes supponunt, qui in eo instanti mediis necessariis ad finem beatitudinis per merita (quae absque auxiliis gratiae haberi non poterant) consequendum, instructos, & consensientes à Deo creati oportere docuerunt: est autem aliis actibus, quam obedientiae praeccepto imposito, aliquid amplius gloriae ultra id, quod gratiae habituali, per obedientiam conservatae responderet, promereri in via Angeli potuerunt, etiam, ij, qui tandem, per inobedientiam lapsi in gratia, & veritate, non steterunt, idem de auxiliis ad eiusmodi opera consequendum probabilis videtur, vt ex iam dictis clarebit.

3. Dico quinto, & ultimo Angelis omnibus naturae, & speciei superioris, & entitativae perfectioris maior physice, & entitativae perfectioris, & interioris gratia auxilians, quam aliis naturae, & speciei imperfectioris collata à Deo, in eo instanti creationis suae fuit. Conclusioni huic consentient Doctores omnes, qui primae nostrae conclusioni certamina secundum numero 1. consenserunt: tamen non ita dilucide, & in terminis, vt aliunde, ipsi disputant: est autem et dictis pro ea conclusione prima quinquae huius ratio praecellens: etenim praestantior Angelorum, ac perfectior naturae decentiae (et si non ex actionis, naturalitatis iuris) titulo: supernaturalia reliqua dona à Deo sola, ac sine ulla dependentia à bono creati arbitrij via provenientia, atque eam in actu primo physico ad eius ordinatum, & condignam operationem vitae aeternae (ad quam vt finem creati Angeli sunt) consequentia decernitur maiora entitativae, vt physice perfectioris ubi ostendimus, Angelis speciei, & gradus hierarchiae perfectioris, & superioris: atqui auxilia gratiae physica interiora, & entitativae perfectioris pertinent ad actum primum physicum, vt condigne ad vitam aeternam finem (ad quem creati Angeli sunt) à Deo solo independentes à bono via creati arbitrij proveniunt: ergo ea debentur Angelis speciei, & naturae perfectioris. Confirmatur: quia Angeli naturae perfectioris, altioris, maioriq; gloriae finem per meritum, quam alij inferioris naturae, quatenus per Deum est, consequendum fuerit creati: atqui id consensuale evenit, si quatenus per Deum statim maius intentionis perfectionibusque physice auxiliis gratiae ad merita maiora condigna gloriae in actu primo physico ad bene operandum & merendum proveniantur: ergo ita à Deo praestitutum de facto fuit. Patet consequentia: quia in providentia, quavis, siue naturae, siue gratiae, id quod consensuale est praestitutum de facto à Deo affertur debet: ubi cum extraordinaria providentia vsum aliunde non consistet, vt necunde hic constat. Maior probatur. Tum quia, amplior, maiorque gloria magis decet naturam Angelicam perfectiorem, ac proinde cum finis gloriae ad quem Angelos creavit praestituitur, atque magnitudinis eius taxatio penes Deum solum fuerit, tamen eius excoctio affectu ab eorum meritis pendere debet. Perfectior naturae Angelicae amplioris gloriae finem praestitutum à Deo fuisse censendum iure optimo est. Vti eadem ratione cum maioribus gratiae donis eam condidit. Tum etiam: quia cum Deus ex Angelis naturae perfectioris superiores gradus hierarchicos constituit statueret, atque hi gloriae praestantioris esse deberent, ad gloriae praestantioris finem Angelos praestantioris naturae condidit, probabilis longe est.

4. Minor

4. Minor probatur: quia connaturalis valde est Angelos cuiuscunque præstantioris naturæ maioribus intensioribusque physice, & entitativè gratiæ auxiliis prægentis intensius, perfectiusque operari cum pro sua libertate eis consentiant, ac bene vrantur, nec, ut absolute possunt, abutuntur, ac reluctentur, quam minoribus, & remissioribus. Dices: supposita præstantiore, & perfectiore physice naturæ, & voluntate Angelorum, opus non esse præstantiori, ac intensiori auxilio gratiæ, ut connaturalissime intensius, & perfectius operentur, quam angeli naturæ imperfectioris, supplemè nimirum voluntatis naturali præstantia, quod deficit intentionis gratiæ auxilio: ut boni genij, & voluntatis naturalis hominibus etiam vñu venit: quos quavis pia cogitatione, auxilio gratiæ, atque exhortatione connaturalissime intensius aliis, genij, & indolis naturalis alterius, in bonum moveri experimur: Confirmatur, ex dictis à nobis supra: scilicet, Angelos cuiusvis hierarchiæ adeo apte, ac dispositæ naturæ esse ad sui gradus hierarchicos actus ardentè concipiendos, ut, vel minuto gratiæ auxilio tactos, non secus, ac sulphureus pulvis scintilla quavis ignis, ardeat: sed postremum, de eis solum actibus hierarchicis, cuiusque gradus hierarchici, ut summum probat, non de aliis omnibus communibus Angelorum, & gloriæ meritorij, sed, nec de eis, nec de aliis hæc, nec præcedens obiectio quidquam contra minorem eiusque probationem præstat. Esi enim, qua velis facilitate, & connaturalitate boni genij, indolisque, naturæ intense respondere auxilio gratiæ demisso, ac minuto apta, nataque sit: aut auxilio intensiori, ac physice maiori, & potentiori, connaturalius, faciliusque, eandem naturam responsuram intensius, certum est, ubi ei pro sui arbitrij libertate respondit.

5. Denique utique rationi primæ respondebis, vel contra utramque obiecti, ex supra etiam à nobis dictis, ex maiori gratia in instanti creationis Angelis naturæ, & speciei perfectioris, independentè ab omni eorum, merito, & libera dispositione à Deo infusa, amplioris gloriæ ius ex tunc ipsis parari, si perseverent, quam Angelis, naturæ imperfectioris, quibus infusa tunc fuit, gratia habitualis minor, essi illi nec intensius, perfectiusque operentur: atqui auxilium gratiæ intensius physice maius, & intensius solum, ad intensius, perfectiusque operandum magis, merendum gloriæ, ad quam ampliorè, quam Angelis imperfectioris speciei, & naturæ creati à Deo sunt: ergo otiosè ac de superfluo maioribus auxiliis perfectior naturæ Angelica tunc in actu primo physico ad amplioris gloriæ finem per merita, quatenus per Deum fiat consequendum prævenitur: cum in maiori gratia habituali prima anterior, & independentè à meritis infusæ, postea eorum merita equalia, & fors aliquantulum remissiora, quam ab imperfectioris naturæ Angelis haberentur, satis perfectioris naturæ Angelis haberent, ut ampliorè gloriæ consequerentur. Respondetur facile Angelos ad gloriæ per merita obtinendam, tanquam ad finem coadiutos à Deo fuisse: quia illam industriæ suæ ad auxilia gratiæ adiunctione, meritisque obtinere, ac, non purè otiosis, à Deo donanda erat: unde, essi gratia prima habitualis, ius semenque gloriæ ipsis fuerit, non tamen, nisi, ut coniuncta perseverantia, ex Dei auxilio, & ipsorum industria subortè ius, semenque de facto, & absolute obtinendæ gloriæ esse voluit Deus: insuper præcipuam gratiæ habitualis iurisque ad gloriæ ac gloriæ ipsius portionem non mere gratuitam, sed ex cuiusque meritis esse, & quæ multam, gratiæ portioni gratuito iuxta naturæ dignitatem, vnicuique donatæ excederet: unde, quatenus ex Deo ipso est, maiora merita perfectioris naturæ Angelis per auxilia gratiæ maiora, & potentiora physice prævenire, congruum intentioni huic fuit.

6. Adde ex perfectioris naturæ Angelis superiores hierarchias, & gradus esse constituendos, & quamvis naturæ excellentia, & gratiæ primitus collatæ, eis factis esset, ut imperfectioris naturæ Angelis, meritorum tamen equalium, sine horum iuxta querela præferrentur: aut cum gradus hierarchici, non solum præcedentur in dignitate honoraria, sed ministerijs

Christoph. de Ortega de Deo uno, Tomus II.

etiam, & potestate iurisdictionali sit, qui in meritis ministerij non excelleret, minus congruè aliis præferrentur: ex fine ergo amplioris gloriæ, ad quam conditi, & ordinati Angeli perfectioris naturæ sunt, & ex gradibus hierarchicis, superioribus, quos occupaturi erant, qui in gratia starent, congruum, consentaneum, & connaturalissimum fuit, Deum maiora eorum merita, quatenus per ipsum solum stabat, maioribus physice, & entitativè auxiliis in actu primo physico ad operandum collatis prævenire. Porro conclusio utraque ex iis, quæ de primis Parentibus nostris in statu innoceptiæ Patres, & Scholastici communiter docent, nosque cum ipsis controversia sequente d. secunda doceamus, non leuiter confirmatur: eos siquidem ampliori gratia, non solum habituali, sed auxiliante, illustrationum, & scientiæ, non solum speculatiuæ, sed præctiæ, atque ad perseverandum, ac merendum pro naturæ capacitate, & decencia, ornatos, & instructos, in instanti sue conditionis primo, à Deo fuisse concors Patrum, & Theologorum sententia est.

7. Quod autem ex conclusione nostra quarta contra hanc quintam obiecti poterat: scilicet, Angelis non paucis perfectioris naturæ de auxilio efficaci (quod maius longe in ratione gratiæ, & beneficij est, quantumvis physice intensius sufficientibus solum, & certo maiora merita angelorum, & gloriæ maiorem devolvens) prouisum à Deo non fuisse: ergo nec auxiliis physice maioribus, & intensioribus, ex fine amplioris gloriæ per maiora, merita obtinendæ, neque, ut meritis, pro gradus hierarchici sui excellentia, imperfectioris naturæ, & gradus angelis præcedant. Hoc inquam præuentum sapè à nobis est verbis illis (quatenus per Deum solum fiat) decencia titulo de auxiliis potentioribus, & maioribus prouidisse: auxilia vero efficacitæ, quæ talia per Deum solum non stant, sed à bono vñu creaturæ rationalis per quem, in statu conditionato, tandem efficacitæ constituuntur, pendunt: essi autem, ex auxiliis gratiæ, ita constitutis, & scientia media cognitis conferre, ac non ex sufficientibus penes Deum solum sit: aut, nec decencia, naturæ titulo, nec ex fine gloriæ, nec ex eorum electione in gradus hierarchicos superiores futura, ea conferre, quæ conaturaliter, tenetur, sed solum magis, & ad maius meritum, & præmium in actu primo physico naturæ, & speciei perfectioris rationales creaturas constituere: in quo, per physicam solum, & entitativam auxilij intentionem, & perfectionem maiorem, non autem per efficaciam quæ ad actum primum physicum, nec spectat, nec spectare salua libertate rationalis creaturæ potest.

8. Ex his tandem constat, quam bona, & conaturaliori consequentia conclusionis certaminis huius cum doctrina communè Patrum, & Scholasticorum, asserentium gradus hierarchicos superiores, ex Angelis naturæ, meritis, & gloriæ etiam, excellentioribus, quam Angelis, inferioris hierarchici gradus esse constitutos: Esi enim superiores illi Angeli maioribus physice auxiliis in actu primo physico ad operandum, & merendum gloriæ ampliorè instructi à Deo, ac subinde ad intensius, & perfectius operandum, & merendum potentiores in actu primo physice à Deo constituti, æque, atque inferiores, Angeli indifferentes, ac liberi absolute maneant, cum ad non operandum, & merendum, & consequendam gloriæ (ut patet, ex Angelis superiorum, & supremæ etiam hierarchiæ lapsis) tum etiam ad remissius operandum, & minorem gloriæ merendum, ut ex primo patet) si enim nullatenus operari, ac mereri, sub auxiliis illis potentioribus, & physice maioribus absolute potuerunt citius non adeo intense operari, minusque proinde, meriti absolute potuerunt, quam sub eis absolute, operari ac mereri poterant) tamen cum Angelis superioris, perfectiorisque naturæ, prædestinatis potentiora, maioraque entitativè, & physice auxilia, sicut equalis naturæ reliquis collata à Deo sint, atque ex ita potentibus physice auxiliis, efficacitæ, & quæ habitura effectum, cum maiorum meritorum, tum

p. 2 gloriæ

glorie amplioris (vñ ex potentioribus auxiliis con-
naturalius est, quam, ex minus potentibus, casu,
quo eis contentatur) scientia maiore prænotetur,
Deus contulerit; fit planè Angelos, superioris per-
fectionisque naturæ conaturalissimo, providentia,
& prædestinationis, supernaturali modo, intentus
operasse, ampliusque gloriæ promissos assequutos
que fuisse, quam inferioris naturæ Angelos reliquos;
ex quibus inferiores hierarchiæ componeretur,
ad eundem superiores hierarchias angelis naturæ, gra-
tiam, & gloriæ donis; præstantioribus naturaliori
providentia, ac subinde de fado (vñ Patres, & schola-
stici communiter docent) constare.

QVÆSTIO II.

*De donis actualibus, siue actibus su-
pernaturalibus in instanti crea-
tionis suae Angelis à Deo
donatis.*

Gimus quaestione prima de donis habitualibus, quae à Deo in sui creationis instanti primo, simul cum absoluta sui existentia Angeli receperunt, & gratia auxiliante, quae estis finalis cogitatio fit, tamen ex parte actus primi ad eorum actus, & operationes loci tenet: iam de actibus, & operationibus, quae ab illis habitualibus donis, & gratia auxiliis, vel proximè, vel remotè proueniunt agendum rectè methodo est: ex eis autem, quidam actus intellectus sunt; quidam actus voluntatis ab eis donis habitualibus prouenientes: & quoniam habitus intellectus à Deo tunc infusi alii per accidentis infusi sunt, scientiæ abstractivæ scilicet naturalis, ab ipsis adquiribilibus, de obiectis quorum tunc species propriae debite ipsis non erant (tunc Adamo in statu innocentis infusi fuerunt) & hi quidem, vel propriae, & strictæ, quæ evidentis scientiæ, ex certis, & evidentibus, collecti actus sunt, vel non, ex evidentibus, & certis deducti, & ad proximè nec scientiæ strictæ, & propriae actus: alij vero sunt actus supernaturalis, intellectus, & fidei, de omnibus an pro primo creationis instanti Angelis adfuerint, vti & de supernaturali beatitudine, sine perfecta patriæ, sine imperfecta viæ, à Theologis disputatur, de actibus vero voluntatis à Deo Angelis donatis dispartunt etiam Doctores, in presenti, & in primis de amore Dei super omnia, vel naturali, vel supernaturali, deinceps de actibus erga obiecta reliqua honesta specie, & reliquarum virtutum moralium. De his igitur omnibus suo ordine, & seorsim de singulis agendum, ac definiendum, hic à nobis erit, & primo de actibus intellectus, secundo de actibus voluntatis. Tercio de actu beatitudinis, tam naturalis, quam supernaturalis, sine imperfecta, sine perfecta, de qua an in actu intellectus, an in actu voluntatis consistat definire huius loci non est. De his, inquam, secundum physicam suam entitatem sumptis, non autem qua mediate, vel immediate liberi honesti ac meritorij esse possunt, de eis enim ita sumptis, tota quaestione tertia, ex generali principio, ibi examinando, facile, quid sit censendum constabit.

CERTAMEN I

De actibus scientiae, & cognitionis
abstractivae Angelorum in primo
instanti suae creationis.

I. **E**rgimus de abstractiua solum angelorum in primo instanti cognitione & scientia, de intuitu specie, & visione obiecti, cuius in eo instanti species laborat (de quo non hic, sed tom. 7. nottz Philosophia controu. vi. de naturalibus ac pure philosophicis Angelorum disputamus) certum est eam ex tunc ingens fuisse, quin dubitanti, ambigens ratio viis posse occurrere: scientiam vero, & cognitionem abstractiuam Angelorum diuindimus in per se naturalem, cuiusmodi est scientia omnis natura sua per se dictum ex vi obiecti cognito ad aliud ab angelis adquirebilis: (quam in proprie theoreticę, & perfectę scientia, euidentissimifacet, & ex euidentibus deductam legitime. Et si non ex ita euidentibus, aut non ita legitime deductam habuissimus) & in scientiam, & cognitionem imperuenerunt fidei, ob Dei reuelationem: hec vero notat de reuelationis, membrum, ad rem presentem oportet habitudinis in actum fidei ob reuelationis, & testimonium Dei obscurum, siue non euidenter uocem, creditum angelo (sicut vulgo hominibus; qui in via credendi contingit) & in actum fidei ob testimonium & reuelationem Dei certo, & euidenter angelo creditum notandum non est eam de viroque modo habito fidei ad eadem in te presente decidenti ratio. Ne tamen actus, secundo modo assignatus dicatur impossibilis: suppono, ex tom. 2. de ente supernaturali certum 1. quod ei de fidei actum fidei cum euidentia, & intuitione reuelationis posse, non solum de potentia Dei absolute, fed consuetudinalissime consistere, vt satis, est summam ostendit disputans de scientia humanitatis Christi: quare, & ita compossibilitate actus fidei, cum euidentia reuelationis, nec in Angelis, cuiusmodi actus fidei requebat.

neq; in Angelis, eiuſmodi actus fidei reprobantur.

2. Suppono fecundum euidens reuelationis Angelis in primo iſtanti creationis, & mediam, & diſtincti-
moriens ſignificque locationis, & reuelationis dicitur, in
ſe euidens notis, abſque Dei viſione dicit, & abſque
euidencia adhaſ abstractiua, locationis Dei externae
eius ſpecies abstractiua, vel proprias ex modo ſuperius
conſideris diuini temperatas, & viſus locationis Dei
lum abstractiua cognitionem euidens immutabilem
& certam Angelis, ingeſſit, ipſe poſſe, & certam ſort, c.
cenſer Ariag. 20. ſect. 2. ſubſect. 1. & certam ſort, c.
n. 17. & quidem, quoad certitudinem euidens cog-
nitione Dei indubitatum eſſe debet: cum hominibus ex
viatoriis, pluribus, quibus immediate, & per quos
eclieſia ſit veritates, & quos voluit Deus, reuelant certam
abstractiua reuelationis, & locationis Dei cognitionem
abstractiua negari nequeat: ex qua, ſi ſimiles reuelatis
dediderunt, vt miracula ſtatim in coram reuelationis
argumentum obtulerit, & illico parum, quoniam abſ-
quam a Deo de Dei locatione, & veritatis reuelans
in fuerint inſtruiti miracule, aut ſine illa, quibus in
cum certitudinem reuelationis, & locationis diuinae
aut certitudinem reuelationis, & locationis diuinae
reſpoſis induci poſſent, preceſſiſſent. At de inſinſiſſi-
toſis Patriarcha Ignatio, nouimus de ſuis priuatis reſ-
tibus myſteriorum, & veritatum fidei a Deo immedi-
te Manſe, vel perfectionis tyrocinum poſſit, pro-
badeo certum poſſit vt non extantiſſis communi, pro-
eclieſia ſua certo ipſum ea omnia creditum deſiderium
aſſeuerit. Nec dubio eſſe debet, quoniam Deus myſtera poſ-
Angelis ſua immediata reuelatione, & euidencia ipſi
certa abstractiua cognitione indites in iſtanti ſuo ex-
tantiſſis reuelauerit, cum ex modo de aliquibus reuelationis
homines viatores inſtruxerit, & praedicationis viis Ango-
lum breuitate inſtruiti illico eos de credendis oportunit,
vt deliborato in vias, ac mentioſe credere poſſent.

¶ Deinde

1. Denique: